

Concerten Summer Academy

Ruïnekerk
Bergen NH
6 augustus 2021

Aanvangstijd 15.00 en 20.30 uur

Esdoorn Duo
Charlotte Gulikers, cello
Jobine Siekman, cello

Antonio Vivaldi
(1678-1741)

Sonate nr. 7 in a kl. t., RV 44
I. Largo
II. Allegro poco
III. Largo
IV. Allegro

Domenico Gabrielli
(1659-1690)

Ricercari, Canone e sonate per violoncelli

Luigi Boccherini
(1845-1924)

Sonate in A gr. t., G13
I. Allegro
II. Largo
III. Allegro

Béla Bartók
(1881-1945)

Selectie uit '44 Duos for two violins', arr. Hans Erik Deckert

Jacques Offenbach
(1819-1880)

Cello Duet nr. 2 in E gr. t., opus 54
I. Allegro
II. Andante

III. Polonaise

Toelichting programma 6 augustus 2021 Ruïnekerk Bergen NH

Aan het einde van de zeventiende eeuw stond de cello, de ‘tenor’ van de vioolfamilie, nog steeds in de schaduw van de viola da gamba. Toch veranderde er in de eerste decennia van de achttiende eeuw snel vrij veel in het voordeel van de cello. Het instrument werd steeds meer ingezet als de ‘baslijn’ van een continuo-groep en bovendien stond er een aantal goede cellospelers op die componisten als Antonio Vivaldi en Johann Sebastian Bach stimuleerde om voor het instrument te schrijven. Ondertussen waren cellisten-componisten als Domenico Gabrielli en Jean Baptiste Barrière bepalend voor de steeds verder groeiende zelfstandige rol van de cello. Waar Vivaldi zijn zes cellosonates nog voor cello en een basso continuo schreef, vandaag vertaald naar een solocello en één enkele cello die de basso continuo-partij voor zijn rekening neemt, schreef Gabrielli al in de tweede helft van de zeventiende eeuw voor cello solo en maakte Barrière er in de eerste helft van de achttiende eeuw een duet voor twee celli van. Hoewel Bachs cellosuites gelden als het summum van het cellorepertoire, bleven componisten als Boccherini en Offenbach, beiden uitstekende cellisten, ook in de late achttiende en negentiende eeuw in de voetsporen van de pioniers treden. De bewerking van diverse delen uit de 44 Duo’s voor twee violen van Béla Bartók staat daarbij model voor de reikwijdte van de cello in de twintigste eeuw.

Hoewel Antonio Vivaldi als allround muziekdocent werkzaam was aan het meisjesweeshuis Ospedale della Pietà in Venetië, stond hij vooral bekend als briljant violist en vioolleraar. Toch blijkt uit alles dat de Rode Priester ook een instrument als de cello zeer goed beheerst moet hebben. Zijn vele celloconcerten zijn buitengewoon idiomatisch geschreven en ook zijn Cellosonates getuigen van grote kennis van het instrument. Naast de zes cellosonates die in 1740 in Parijs gepubliceerd werden, zijn er nog drie cellosonates bekend, maar waarschijnlijk componeerde hij er veel meer. Van de niet in de waarschijnlijk zonder toestemming van Vivaldi gepubliceerde set van zes sonates opgenomen andere werken is de **Sonate in a RV 44** waarschijnlijk het bekendste. Het is een substantieel werk in de langzaam-snel-langzaam-snel-vorm van de barokke sonata da chiesa en vooral het tweede Largo is een klein meesterwerkje. Hoewel Vivaldi een verder ongedefinieerd basso continuo voorschreef, voldoet louter een tweede cello in deze rol uitstekend.

Het klinkt wat gechargeerd misschien, maar de tegenwoordig nagenoeg onbekende Domenico Gabrielli was veel belangrijker voor de cello dan Johann Sebastian Bach. De Italiaanse componist en cellovirtuoos was cruciaal voor de waardering van de cello als solo-instrument. Zo was hij betrokken bij de ontwikkeling van de omwonden snaren voor het instrument en was hij waarschijnlijk de eerste componist die met zijn Ricercari werk voor cello solo schreef. Hij publiceerde deze zeven Ricercari samen met twee sonates voor cello en basso continuo en een **Canone** voor twee celli. Vooral de Canon is een klein meesterwerkje. Gabrielli veroorlooft zich nauwelijks vrijheden en laat de twee celli elkaar slechts één maat na elkaar precies hetzelfde materiaal spelen. Een compositorisch hoogstandje.

De Italiaanse componist en cellist Luigi Boccherini staat vooral bekend om zijn meer dan honderd strijkkwintetten (doorgaans geschreven voor twee violen, altviool en twee celli) die hij componeerde aan het hof van de Spaanse infante Don Luis Antonio, zelf een goede amateur-cellist. Ook gold hij daarnaast internationaal als een van de meest vooraanstaande cellisten van de achttiende eeuw. Een reputatie die hij bestendigde door de sonates die hij schreef voor cello en basso continuo. De **Sonate in A G. 13** maakte deel uit van de rond 1780 in Londen gepubliceerde zes sonates. Zijn stijl in deze sonates staat zo dicht bij de structuur van en humor in het werk van Joseph Haydn dat Boccherini wel liefkozend spottend de

‘vrouw van Haydn’ werd genoemd. Toch doet hem dat tekort. Zo is de Sonate in A een werk dat opvalt door een virtuoze cellopartij met vele dubbelgrepen en een zeer aanstekelijke melodische inhoud.

Toen de Duitse viooldocent Erich Doflein Béla Bartók in december 1930 toestemming vroeg om een aantal werken uit diens didactische pianoserie For Children te bewerken voor twee violen, was de componist direct enthousiast en bood hij Doflein aan een aantal nieuwe educatieve werken te schrijven voor de combinatie. In de loop der tijd droeg de componist 44 stukken bij aan de methodische vioolboeken van Doflein en in 1933 publiceerde Bartók de **44 Duos** verdeeld over vier boeken oplopend in moeilijkheidsgraad. Naast de voor Bartók zo vertrouwde Hongaarse volksmelodieën komt ook volksmuziek uit Roemenië, Servië, de Oekraïne en zelfs uit de Arabische wereld langs. Bartók toverde deze volksmelodieën om tot moderne miniaturen waarin vormen van imitatie, ritmische eigenaardigheden, verregaande chromatiek en zelfs polytonaliteit voorkomen. De werkjes, die in eerste instantie niet voor het podium waren bedoeld, laten zich perfect vertalen naar twee celli.

Jacques Offenbach was in de negentiende eeuw niet alleen de held van de Franse operette die met de cancan uit Orphée aux Enfers wereldfaam zou verwerven, hij was ook Frankrijks meest vooraanstaande cellist van de negentiende eeuw. In die hoedanigheid schreef hij verschillende duetten voor twee celli die hij uiteindelijk verenigde in zijn Cours Methodiques voor cello. De duetten lopen van vrij eenvoudig (op. 49), via gemiddeld (op. 51) naar ‘buitengewoon moeilijk’ (op. 54) zoals verschillende cellisten hebben verzucht. Het driedelige **Duet op. 54 nr. 2** is een mooi voorbeeld van die moeilijkheidsgraad. Het vergt het uiterste van de cellisten, maar de drie delen behouden in alles de lichtvoetig melodische kern die Offenbach als operettecomponist zo kenmerkt.

Paul Janssen

Esdoorn Duo

De cellisten Charlotte Gulikers en Jobine Siekman vormen samen het Esdoorn Duo. Beiden studeerden aan de School voor Jong Talent in Den Haag bij Lucia Swarts en Dmitri Ferschtman waar zij, als onderdeel van de studie, samen werken van Boccherini, Vivaldi en Servais uitvoerden. Daarna voltooiden zij de Bachelor en Master opleidingen aan verschillende conservatoria in andere landen maar bleven tijdens die periode samen spelen. Ondertussen musiceren zij samen al bijna 10 jaar en is het plezier en toewijding voor dit prachtige repertoire niet minder geworden. De naam ‘Esdoorn Duo’ verwijst naar de houtsoort waar strijkinstrument vaak mee gemaakt worden.

Charlotte Gulikers (1995) begon op achtjarige leeftijd met cello spelen. In 2009 werd zij aangenomen op de jong talent afdeling van het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Daar studeerde ze bij Lucia Swarts en Dmitri Ferschtman. In 2013 begon Charlotte haar Bachelor studie bij Maarten Mostert aan het Conservatorium van Amsterdam, waar zij in september 2018 haar diploma behaalde. Momenteel studeert zij bij Pieter Wispelwey in de master opleiding van het Conservatorium van Amsterdam. Sinds 2015 volgt zij naast haar modern cello lessen ook barokcello lessen bij de docenten Viola de Hoog, Jonathan den Herder en Pieter Wispelwey.

Charlotte volgde diverse masterclasses, waaronder bij Colin Carr, Maria Kliegel, Wolfgang Boettcher, Wen-Sinn Yang, Pieter Wispelwey, Melissa Phelps, Filipe Quaresma en barokcellisten Anner Bijlsma, Bruno Cocset en Werner Matzke. Zij deed drie keer met succes mee aan het Prinses Christina Concours. Onder andere won ze daar de Gaudeamus-prijs (2013), de ensemble aanmoedigingsprijs (2015) en een eervolle vermelding (2014). Ook werd haar tijdens het Britten Celloconcours een eervolle vermelding toegekend (2013).

Charlotte soleerde met Camerata Amstelveen en met het Viotta Symfonieorkest, speelde verschillende keren in het Nationaal Jeugd Orkest en is sinds 2019 lid van het internationale Theresia Orchestra, een orkest gespecialiseerd op klassiek repertoire op authentieke instrumenten. Als kamermuziekensemble geeft ze veel concerten met haar broer Maxime Gulikers (viool) als duo, daarmee speelde ze o.a. op het Janine Jansen Festival in Utrecht. Charlotte speelt op een Cornelis Weel cello uit 1853, Utrecht.

Jobine Siekman is als getalenteerde celliste een veelgevraagd solist en kamermusicus in Nederland en het Verenigd Koninkrijk. Ze won zowel solistische prijzen (Nationaal Cello Concours van de Cellobiennale Amsterdam 2016) als in diverse ensembles zoals het Alkyona Quartet en het Chloé Trio. Voor het jaar 2019-2020 is zij aangesteld als de Mills Williams Junior Fellow aan de Royal College of Music in Londen. Zij behaalde daar eerder een Bachelors of Music diploma met docent Melissa Phelps en rondde afgelopen juli haar Master of Performance studie af bij Richard Lester als Irene Hanson scholar. In Den Haag studeerde ze aan de (middelbare) School voor Jong Talent in bij Lucia Swarts en Dmitri Ferschtman en daarna in Göteborg bij Harro Ruijsenaars.

In 2016 ontving ze de Anna Shuttleworth prijs voor haar vertolking van Bach in het Cello Concours van de Royal College of Music en werd daarna uitgenodigd om de tweede Bach Suite in het RCM Show case concert in Wigmore Hall te spelen. Eerder won zij ook de tweede prijs in de finale van de Stichting Jong Muziektalent Nederland. Ze was meerdere malen te horen op Radio West in live uitzendingen vanuit de Dr. Anton Philipszaal in Den Haag en op BBC Radio 3. In oktober maakte ze haar debuut als solist met het Simon Bolivar Orkest in het celloconcert van Schumann onder de baton van Jesus Uzcategui. De

celloconcerten van Haydn, Saint-Saëns en Sjostakovitsj voerde zij ook uit als solist met orkest.

Jobine is een gepassioneerd kamermusicus en geeft met het StringWood Ensemble, het Alkyona Quartet, het Volkmann Trio, het Ciconia Ensemble en het Chloé Trio regelmatig concerten in Nederland en Engeland. Hoogtepunten uit deze concerten waren optredens in Wigmore Hall, Cadogan Hall, de Elgar Room in Royal Albert Hall en in het Concertgebouw.

Jobine volgde masterclasses bij Gary Hoffman, Johannes Goritzki, Frans Helmerson, Torleif Thedeem, Anner Bijlsma, Tsuyoshi Tsutsumi, Gavriel Lipkind, Raphael Wallfish, Valter Dešpalj en Jircha Prchal. Het Concertgebouw koos haar in 2012 uit om een masterclass van Jean-Guihen Queyras te volgen. Ze speelde op festivals zoals Ticino Musica in Zwitserland en International Holland Music Sessions, Schleswig-Holstein Musik Festival en Kronberg Academy cello masterclasses. Jobine ontving de Irene Hanson Scholarship gesteund door de Royal College of Music en ze wordt ondersteund door Prins Bernhard Cultuurfonds, Hendrik Muller Fonds. Haar instrument, een cello van Lefèbvre, heeft ze in bruikleen van het Nationaal Muziekinstrumenten Fonds.